

Posudek diplomové práce

Jméno diplomanta: Mariana Machátová

Téma a rozsah práce: Řešení sporů v rámci WTO s přihlédnutím k výkonu rozhodnutí (72 s., 86 s. s přílohami)

Datum odevzdání práce: duben 2015

1. Aktuálnost (novost) tématu a členění práce

Diplomantka se ve své práci zabývá podrobněji analýzou jedné z dílčích otázek řešení sporů v rámci WTO Právě dodržování rozhodnutí resp. jeho výkon je patrně hlavním textem efektivního fungování celého systému. Ze zkušeností, které členské státy WTO získaly od roku 1995, kdy se podařilo implementovat nový mechanismus řešení sporů v mezinárodním obchodě, vyplývá, že právě zde by mohl být kámen úrazu. Způsob, jakým ke konečné fázi řešení sporů státy přistupují, by mohl poškodit celý systém a podlomit důvěru v jeho fungování. Toho jsou si státy vědomy, a proto podrobují celý systém řešení sporů, včetně jeho závěrečné fáze revizi, o níž se jednalo na mnohostranném kole obchodních jednání v Dauhá. Mechanismy řešení sporů se diskutují i nadále a bude zajímavé sledovat, k jakýmu systému bude nakonec nastaven. Ve WTO, která je na rozdíl od EU „member driven organization“, je jedním z parametrů i finanční nákladnost celého systému a rovněž s ohledem na tento parametr se hledá přijatelný kompromis i v systému řešení sporů. Autorka se tedy věnuje nadměrně aktuálnímu tématu, navíc tématu, které má zajímavý komparativní potenciál. Volba byla proto z hlediska aktuálnosti nesporně správná.

Práce je členěna do osmi kapitol a ty pak na další podkapitoly. V první kapitole autorka představuje Světovou obchodní organizaci, historii jejího vzniku, vymezení jejích úkolů a cílů a organizační strukturu. V druhé kapitole představuje samotný systém řešení sporů vznikajících mezi členskými státy a orgány, které se na tomto procesu podílejí a jistým způsobem ho utvářejí. Součástí je i popis složení či funkce těchto orgánů a jejich vlivu na řízení samotné. Těžiště práce leží ve třetí, čtvrté a páté kapitole, ve kterých je podrobně analyzován standardní průběh jednotlivých řízení při řešení sporů. Autorka se věnuje všem procesním fázím od konzultací, prvostupňového řízení před Skupinou odborníků, odvolacího řízení, postupně až k fázi implementace rozhodnutí a vynucování této implementace

v případě, kdy k ní nedošlo dobrovolně. Podkapitoly zde začleněné jsou řazeny tak, aby reflektovaly chronologickou následnost zde popisovaných procesních fází, tak jak v praxi skutečně probíhají. Pátá kapitola je rozdělena na dvě základní podkapitoly představující dva základní prostředky vynucování rozhodnutí, kterými jsou vyrovnání a suspendování koncesí. Po co je čtenář seznámen s problematikou a procesními pravidly, předkládá autorka vedle statistik řízení probíhajících před WTO, i nastínění nejvýznamnějších nedostatků poslední fáze řízení, jejímž cílem je vynucení implementace rozhodnutí proti vůli členského státu, který v řízení neuspěl. Mezi stěžejní rozebírané nedostatky bude patřit například neadresnost dopadu suspendovaných koncesí a možný ekonomický dopad na stát, který tato patření přijímá nebo překážky, se kterými se setkávají rozvojové členské státy, pokud se snaží vymoci rozhodnutí v rámci WTO. Poslední kapitola pak bude věnována úvahám o základním cíli a efektivitě procesu vynucování implementace rozhodnutí, respektive návrhům na vylepšení této procesní fáze. Práce je zakončena přehledným závěrem, ve kterém autorka syntetizuje své poznatky.

2. Náročnost tématu:

Zpracování práce vyžadovalo důkladnou analýzu stávající mezinárodněprávní úpravy, včetně relevantní rozhodovací praxe Orgánu pro řešení sporů (DSB). Autorka prokázala, že se seznámila i s relevantními sekundárními informačními zdroji. Téma práce je proto možno považovat za spíše náročnější, předkladatelka práce se kromě aktuální úpravy musela seznámit s řadou návrhů na vylepšení stávajícího mechanismu řešení sporů v rámci WTO, a to ve všech jeho fázích relevantní mezinárodní smluvní úpravu posuzovat se znalostí základních pojmů mezinárodního práva, ale zejména se znalostí fungování WTO jako mezinárodní organizace, což nemusí být právě jednoduché. Traktovanou materii se jí podařilo analyzovat a syntetizovat ve srozumitelných závěrech.

3. Hodnocení práce:

Předložená práce je systematicky členěna, autorka se drží zvolené struktury, jazyková styl a formální úroveň jsou na velmi dobré úrovni, která zcela odpovídá (nebo spíše výrazně překračuje) požadavkům kladeným na obdobný typ prací. Při zpracování vycházela diplomantka z poměrně značného množství primárních a sekundárních zdrojů, které standardně cituje. Práci lze považovat za velmi dobře zpracovanou, na stylu zpracování je

patrné zaujetí, s nímž byla diplomová práce napsána. Jediné, co práci chybí je představení vědeckých metod zpracování, ze samotné práce to však vyplývá a nelze to považovat za zásadní nedostatek.

4. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Jak je uvedeno již výše, práce je po formální i obsahové stránce zpracována velmi solidně. Žádné zvláštní připomínky k ní nelze mít, s ohledem na doporučený rozsah diplomových prací postihuje to, co mohlo být rozumně od diplomatky očekáváno.

Závěrem bych rád položil následující otázky. V práci se autorka kriticky věnuje institutu suspendování koncesí a popisuje jaká slabá místa tento způsob sankcí může mít. Je zjevné, že v rámci systému řešení sporů v WTO jde o svým způsobem o poskytování diplomatické ochrany podnikajícím subjektům členských států. Systém, kdy si některé státy navíc vzájemně započtou sankce, které jim byly uloženy pro nedodržování smluvních závazků z „WTO covered treaties,“ vzbuzuje pochybnosti o efektivním fungování. Takový přístup vyvolává hned několik otázek, např. jakým způsobem je nakonec kompenzována škoda přímo poškozenému subjektu (v rámci liberálních ekonomických teorií, které se zabývají otázkou komparativních výhod je tato otázka chápána jako spíše vnitrostátní problém) nebo jakým způsobem se lze např. v EU domáhat kompenzace po subjektu, který má v dané oblasti výlučné kompetence zastupovat zájmy celé Unie. Jak by podle diplomantky měl v dané oblasti vypadat fungující systém sankcí. Lze si např. představit, že spory nebudou řešeny na úrovni států, ale na úrovni poškozený soukromoprávní subjekt versus stát, podobně, jako je tomu v investičních sporech?

5. Doporučení:

Závěrem bych rád uvedl, že celkově práci hodnotím velmi kladně, doporučuji ji proto k ústní obhajobě.

V Praze dne 9. května 2015

Vladimír Balaš